

3

A NÉPI
KÉZMŰVESSÉG
TERÜLETE
AZ ADATOK
TÜKRÉBEN

3.1.

A NÉPI TÁRGYALKOTÓK KÖRÉBEN VÉGZETT ONLINE KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYEI

KÉSZÍTETTE: Hont Angéla
Kiss Adrienn
Koltai Luca
Süveges Antal Pál

1.

MÓDSZERTANI BEVEZETŐ

A *Kérdőív népi tárgyalók részére – 2025* című online felmérést a Hagyományok Háza megbízásából és a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatásával végezte a HÉTFA Kutatóintézet. A kutatás célja a népművészet területének feltérképezése, valamint a Csoóri Sándor Program eddigi szakmai tapasztalatainak, eredményeinek és hatásainak vizsgálata volt. A jelenlegi kutatás középpontjában a népi kézművesség, azon belül is a tudásátadás formái álltak. Az online adatfelvétel 2025. július 17. és augusztus 25. között zajlott. A Hagyományok Háza a kérdőívet első körben az országos és regionális kézműves partnereknek és szervezeteknek továbbította, a Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő pedig július végén osztotta meg a Csoóri Sándor Program korábbi pályázóival. A Hagyományok Háza 2025. augusztus 6-án a közösségi médiafelületén is népszerűsítette a kutatásban való részvételt. A kérdőívet egyénileg vagy szervezeti formában is ki lehetett tölteni, a kívánt opciót a résztvevők a kérdőív legelején választhatták ki. A válaszadóktól azt kértük, hogy egy szervezetre vonatkozóan csak egy alkalommal töltsék ki a kérdőívet. A kérdőív szervezeti részét kitöltők felé az volt a kérés, hogy a kitöltő személy megfelelő rálátással rendelkezzen a szervezet szakmai és adminisztratív működésére is.

Az adatfelvétel online kérdőíves felületen történt, a mintavétel nem tekinthető reprezentatívnak, hiszen terjesztési csatornái kötődtek a Hagyományok Háza kapcsolatrendszeréhez. Emellett az online kérdezési módszerből fakadó torzítások is jelen lehetnek, hiszen ez a forma az online eléréssel és megfelelő digitális kompetenciákkal rendelkező kitöltőket éri el. A reprezentativitást az is ellehetetleníti, hogy nincs hazánkban olyan adatbázis, amely a népi tárgyalók teljes körét lefedné, így nem ismert az alapsokaság. A Népművészeti Egyesületek Szövetsége (továbbiakban: NESZ) 71 tagot számlált 2025-ben,¹ míg a Csoóri Sándor Programban, ugyanabban az évben, kézművesség területén 149 támogatott szervezet volt. Az online kérdőívet kitöltő szervezetek mindössze 28%-a nyilatkozott úgy, hogy tagja az említett Szövetségnek, és az online kérdőívet teljesen kitöltők száma (121 szervezet) is alatta van a CSSP-ben, 2025-ben, kézműves területen támogatott szervezetek számának. Ezzel együtt is a kérdőív hozzájárul ahhoz, hogy megismerjük a tárgyalók népművészeti közösséget.

A kérdőív lezárása után a HÉTFA Kutatóintézet végezte az adatbázis kódolási és tisztítási feladatait: kiszűrték a duplikációkat, és nem vették figyelembe a részleges kitöltéseket.

A kérdőív egyénekre fókuszáló része az alábbi témaköröket vizsgálta: a válaszadók demográfiai adatai; a népi kézművességhez és alkotóközösséghez való kapcsolódás jellemzői; képzések és továbbképzések; zsűriztetésen és szakági pályázatokon való részvétel, valamint szakmai címek és díjak; oktatói tevékenység és a tudásátadás formái; számlaképesség, értékesítés és pályázati aktivitás; kommunikációs csatornák.

¹ <https://nesz.hu/tagszervezetek/>

A kérdőívet szervezetként kitöltőknek az alábbi témakörök mentén kellett kérdésekre válaszolniuk: szervezeti alapadatok, országos hatókörű szervezetekben való tagság, partnerségek és célok; tevékenység helyszínéül szolgáló ingatlan és annak bérleti díja; bevételek, kiadások, személyi ellátottság és szakmai tevékenységek; saját tagság és a programok résztvevői; kommunikációs platformok és pályázatok; jövőbeli támogatási célok és a szervezeti működés alakulása.

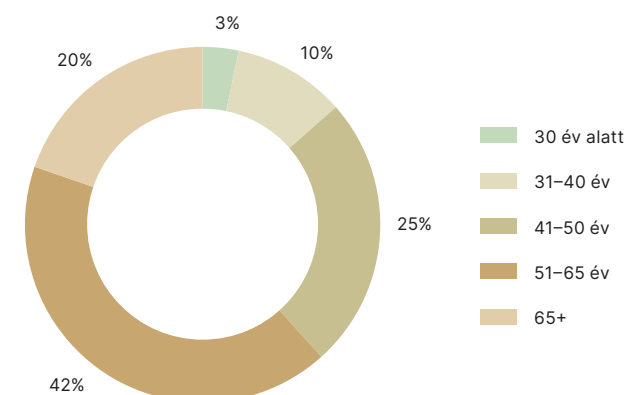
2. A KITÖLTŐ EGYÉNEK JELLEMZŐI

A tudásátadás formái a népi kézműves területen – Kérdések egyéni alkotók részére című kérdőívet 646-an töltötték ki. A válaszadók 84%-a nő, 16%-a férfi.

Az életkori mutatókkal kapcsolatos érdekesség, hogy a legidősebb kitöltő 1941-ben, a legfiatalabb pedig 2008-ban született. A kitöltők döntő része (86%) 40 év feletti volt, legtöbben az 50–65 közti korosztályba tartoztak (42%), a fiatalok (30 év alattiak) aránya elenyésző (3%).

1. ábra:

A válaszadók életkora

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

A kitöltők több mint fele (56%) felsőfokú végzettséggel (egyetem vagy főiskola) rendelkezik, 35%-uk érettségit adó középiskolát (szakközépiskolát, szakközépiskolát vagy gimnáziumot) végzett, 7% érettségi nélküli középfokú szakképzettséget (szakmunkásképző vagy szakiskola) szerzett.

A kitöltők 86%-a Magyarországon, 5%-a Ukrainában, 5%-a Szerbiában és 3%-a Romániában folytat tárgyalgató tevékenységet elsődlegesen. Szlovákiát, Szlovéniát és Ausztriát a kitöltők kevesebb, mint 1%-a jelölte meg. Szintén 1% alatt volt az egyéb kategóriát választók aránya, ők az Egyesült Királyságot, Kazahsztánt, Svájcot, illetve Németországot írták be a tárgyalgató tevékenységük elsődleges helyszínékként.

Azok közül, akik elsődlegesen Magyarországon folytatnak népi tárgyalgató tevékenységet, 33% városban, 25% megyei jogú városban, 25% községben, 11% Budapesten és 5% nagyközségben tevékenykedik. Vagyis a válaszadók döntő többsége városias környezetben dolgozik.

A mintaeloszlás területileg nem tekinthető reprezentatívnak, hiszen nem ismerjük az alapsokaságot. A legtöbb kitöltés Pest (13%), Békés (12%) vármegyéből és Budapestről (10%) érkezett, míg a legkevesebben Nógrád, Somogy és Győr-Moson-Sopron vármegyékben működtek együtt a kutatásban.

1. táblázat:
Az egyéni válaszadók vármegyéje

Egyéni válaszadók	Válaszadók száma (fő)	%
Pest	81	12,54%
Békés	76	11,76%
Budapest	63	9,75%
Zala	49	7,59%
Bács-Kiskun	34	5,26%
Fejér	34	5,26%
Hajdú-Bihar	26	4,02%
Heves	25	3,87%
Veszprém	25	3,87%
Borsod-Abaúj-Zemplén	24	3,72%
Csongrád-Csanád	22	3,41%
Jász-Nagykun-Szolnok	16	2,48%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	15	2,32%
Vas	14	2,17%
Tolna	13	2,01%
Baranya	11	1,70%
Komárom-Esztergom	10	1,55%
Győr-Moson-Sopron	9	1,39%
Somogy	9	1,39%
Nógrád	6	0,93%
Összes válasz	562	87,00%
Nem válaszolt / Külhoni	84	13,00%
Mindösszesen	646	100%

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

A válaszadók a kézművesség sokszínű területeit képviselték. A legnagyobb arányban a hímzők (22%), nemezkészítők (13%), takácsok (11%), gyöngyfűzők (10%) és viseletkészítők (10%) szerepeltek.

Az egyéb kategórián belül például az alábbi területeket említették a kitöltők: karikás ostorok és íj; növényi festő; szűrrátét; divattervező; népi játszóházi foglalkozásvezető; könyvkötő; székkötő; tűzzománc-műves; üvegfestő; torta- és süteménykészítő; textiles kézműves szatyrok készítője; szőnyegszövő; szappankészítő; pörkölttorta-készítő; pásztortárgyak, bicskatartók és karikások készítője; paplanvarró; papírműves; maszkfaragó; magfaragó; lószőrfonó; kézművesoktató; karácsonyfadísz-készítő; kályhás; harisnyavirág-készítő; gyöngykötő; gyapjúfeldolgozó és -fonó; foltvarró.

2. táblázat:
Az egyéni kézműves területe (több válasz megjelölhető)

Kézműves terület	Válaszok száma (fő)	%
Hímző	139	21,52%
Nemezkészítő	84	13,00%
Takács és népi szőttess készítője	74	11,46%
Gyöngyfűző	66	10,22%
Viseletkészítő	63	9,75%
Fazekas	55	8,51%
Fonott és szőtt használati tárgyak készítője (vessző, gyékény, csuhé, nád, szalma)	50	7,74%
Tojásfestő	49	7,59%
Csipkekészítő	45	6,97%
Népiékszer-készítő	44	6,81%
Horgolt és kötött tárgyak készítője	41	6,35%
Bőrműves	39	6,04%
Egyéb	37	5,73%
Kosárfonó	36	5,57%
Bútorfestő	35	5,42%
Faműves	34	5,26%
Mézeskalács-készítő	34	5,26%
Fa-, csont- és szarufaragó	32	4,95%
Népikézművesjáték-készítő	26	4,02%
Féműves	16	2,48%

Gyertyaöntő	16	2,48%
Babakészítő	10	1,55%
Építmény és köztéri alkotó (épületdísz, kapu, kerítés, játszótér, emlékoszlop, síremlék, nád, zsúpszalma-, faszindelytető stb.)	7	1,08%
Népihangszer-készítő	6	0,93%
Bútorkészítő	6	0,93%
Kovács- és rézműves	4	0,62%
Paszomány- és kötöttgombkészítő	4	0,62%
Cipész (papucs, bocskor, csizma, cipő)	4	0,62%
Kádár és pintér	3	0,46%
Késműves	3	0,46%
Koszorúkészítő	3	0,46%
Lószerszám- és nyeregkészítő	3	0,46%
Cserépkályha- és kemenceépítő	3	0,46%
Szobrász	2	0,31%
Halászháló- és kötélkészítő	1	0,15%
Bognár	1	0,15%
Kalapkészítő	1	0,15%
Kékfestő	1	0,15%
Teknő- és csónakvájó	1	0,15%
Szűcs	0	0%
Vályogvető	0	0%

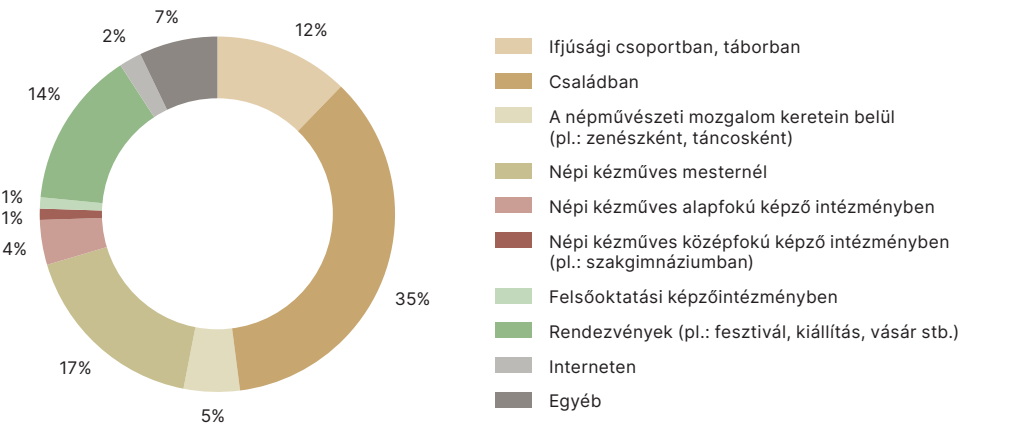
Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

Az egyéni kitöltők 71%-a tagja valamilyen népi kézműves alkotóközösségnek, 27%-a pedig nem. Azok, akik tartoznak valamilyen közösséghez, többnyire egy, legfeljebb két szervezet tagjai, gyakrabban egyesületek tagjai (a megkérdezettek 64%-a), szakköröknek 27%-a tagja, míg alapítványnak 15%.

A felmérés során rákérdeztünk arra is, hogy a kérdőívet kitöltő milyen közegben találkozott először népi kézművességgel. A legtöbben (35%) a családjukban, népi kézműves mesternél (17%), rendezvényeken – például fesztiválok, kiállítások vagy vásárok alkalmával – (14%), illetve ifjúsági csoportban vagy táborban (12%) kerültek először kapcsolatba a népi kézművességgel. A népművészeti mozgalom keretein belül (például zenészként vagy táncosként) opciót a válaszadók 5%-a, a népi kézműves alapfokú képzőintézményt 4%, az internetet 2%, a népi kézműves

középfokú képzőintézményt (például szakgimnázium) 1% és a felsőoktatási képzőintézményt szintén 1% jelölte meg. A válaszadók egyéb kategóriát is megjelölhettek, amelyek között szerepelt az általános iskola, a Fiatalok Népművészeti Stúdiója, könyvtár, múzeumi látogatás, szakkör, tanfolyam, továbbképzés, üzleti tevékenység, munkahely, népművészeti szövetkezet, klub, felnőtteknek szóló kézművestábor, kézműves találkozó és program. A válaszokat a válaszadók korosztálya szerint vizsgálva azt látjuk, hogy a 65+-os korosztálynál a legmagasabb azoknak az aránya, akik a családban találkoztak először a népi kézművességgel (45,7%), a fiatalabb korcsoportokat vizsgálva pedig egyre hangsúlyosabbá válik az ifjúsági csoportok, táborok és a rendezvények szerepe a népi kézművességgel való találkozásban.

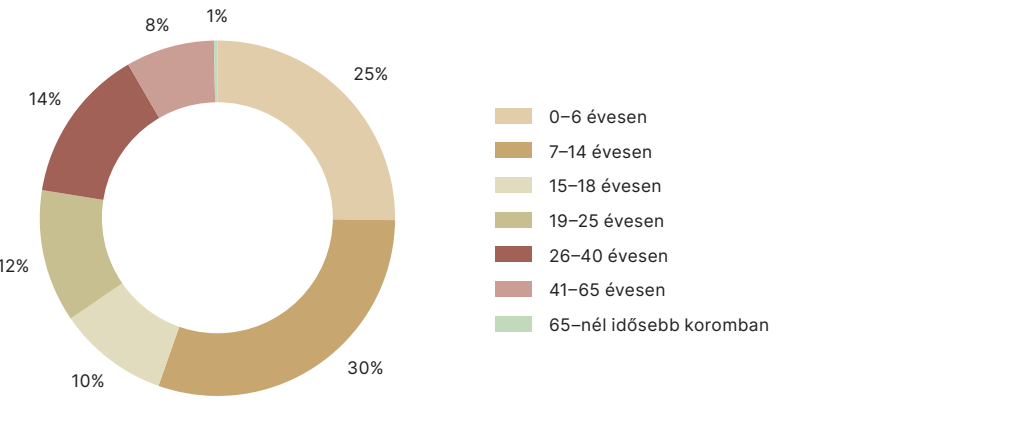
2. ábra:
Milyen közegben találkozott először népi kézművességgel?

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

A kitöltők 25%-a kisgyerekként (0-6 éves korban), 30%-a 7-14 évesen, 10% 15-18 éves korában, 12%-a 19-25 évesen, 14% 26-40 évesen, 8% 41-65 évesen ismerkedett először a népi kézművességgel. Vagyis a gyermekkoruk meghatározó szerepe van a népi kézművességgel való találkozásban.

3. ábra:
Hány éves korában találkozott először népi kézművességgel?

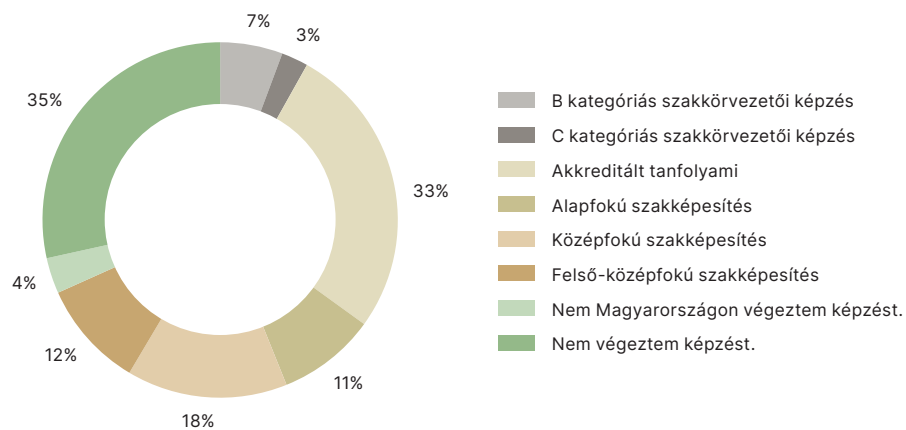

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

Azt is megkérdeztük a kitöltőktől, hogy milyen népi tárgyalkotó képzést végeztek el, amiről a magyar állam által elismert tanúsítványt vagy bizonyítványt kaptak. Arra kértük őket, hogy a képesítést igazoló okmány szerint válaszoljanak, akár több válaszlehetőség megjelölésével. A válaszadók 33%-a akkreditált tanfolyamot, 18% középfokú szakképesítést, 12% felső-középfokú szakképesítést, 11% alapfokú szakképesítést, 7%-a B kategóriás szakkörvezetői képzést, 3% C kategóriás szakkörvezetői képzést végzett. 4% nem Magyarországon végzett képzést, 34% pedig nem végzett képzést.

4. ábra:

Milyen népi tárgyalkotó képzést végzett el, amiről a magyar állam által elismert tanúsítványt/bizonyítványt kapott? Kérjük, a képesítést igazoló okmány szerint válaszoljon! (Több válasz is megjelölhető.)

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

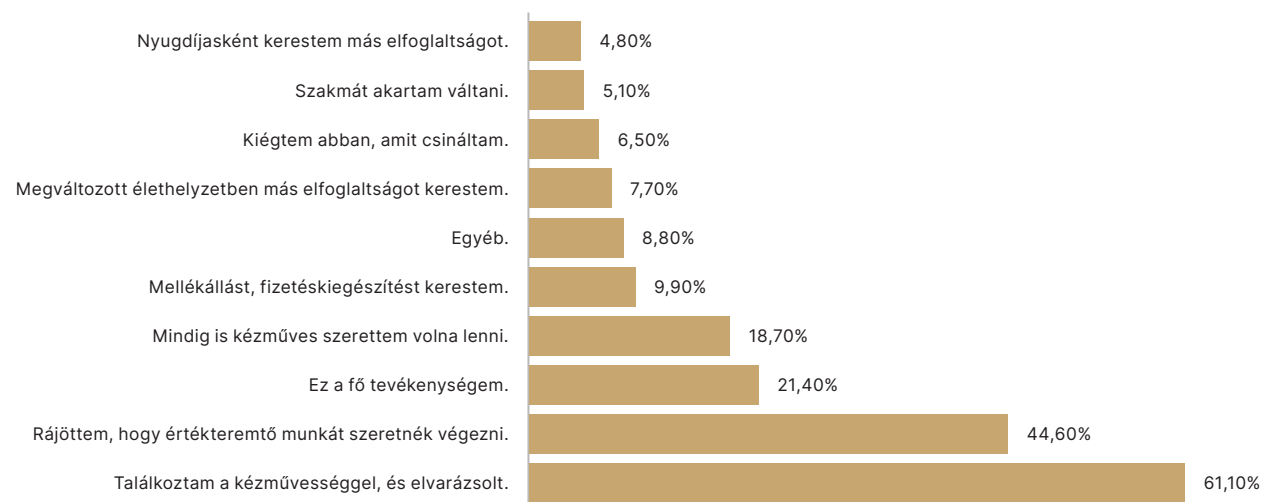
Rákérdeztünk arra is, hogy milyen egyéb képzéseken vettek részt a kitöltők. Több választ is meg lehetett adni: 47% nyilatkozott úgy, hogy egyéni formában tanult valamely népi kézműves mesternél, 50% műhelyfoglalkozásokat és 37% workshopokat jelölt meg. Iskolai szakkörre 9% járt, 37% pedig egyéb szakkörön vagy rendszeres foglalkozáson vett részt. Online oktatásban 16% részesült, 55% pedig népi kézművestáborban is részt vett. 8% egyéb tanulási formát jelölt meg, ezek közül főleg az autodidakta módon történő tanulás, a családi kapcsolatokon keresztül érvényesülő, akár generációról generációra szálló tudásátadás volt a jellemző.

Az egyéni válaszadók 34%-a évente több alkalommal, 19%-a évente egyszer vesz részt továbbképzéseken, 30% ennél ritkábban, 16% pedig egyáltalán nem képezi magát tovább.

Szerettük volna azt is tudni, hogy a kitöltők miért foglalkoznak népi kézműves tevékenységgel. A megkérdezettek 61%-át elvarázsolta a kézművességgel való találkozás, 45% úgy érezte, hogy értékteremtő munkát szeretne végezni, 21%-nak ez a fő tevékenysége, 19% válaszolta azt, hogy mindig is kézműves szeretett volna lenni, 8% megváltozott élethelyzetben keresett magának más elfoglaltságot, 7% kiégett abban, amit korábban csinált. 10% mellékállást, fizetéskiegészítést keresett, 5% pedig nyugdíjasként keresett más elfoglaltságot, 5% szakmát akart váltani. 9% egyéb választ adott, amelyek között a hobbi, az élethivatás, a családi és közösségi hagyományokkal kapcsolatos tudás megőrzése és átadása, az alkotás iránti vágy, a választott szakma szeretete, a közösségszervezés és a megélhetési lehetőség szerepeltek.

5. ábra:

Miért foglalkozik népi kézműves tevékenységgel? (Több válasz is megjelölhető.)

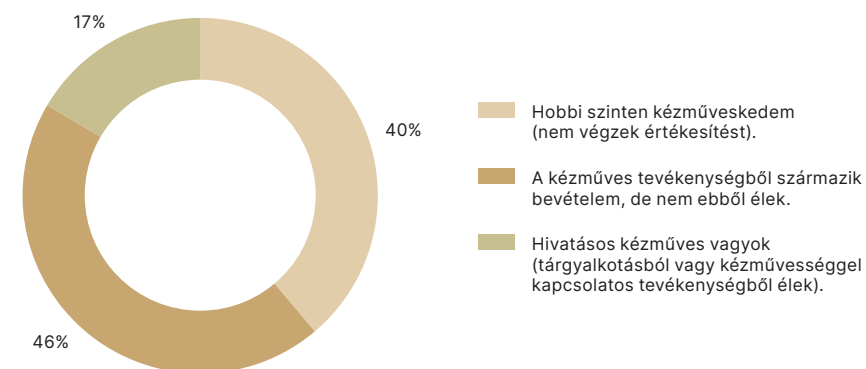
Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

A népi kézműves képzés elvégzése után a válaszadók 23%-a szerzett más végzettséget, ezek rendkívüli változatosságot mutattak, például óvodapedagógus, néprajztanár, művelődésszervező, könyvtáros, népi játék és kismesterségek oktató, népijátsház-vezető, közművelődési szakember, közösségfejlesztő, textiltervező és néprajzkutató. Olyanok is akadtak, akik a területhez egyáltalán nem kötődő végzettséget szereztek. 77% nem szerzett más képesítést a népi kézművessé válása után.

A felmérésben résztvevők 46%-ának a kézműves tevékenységből származik ugyan bevétele, de nem ebből él, 40%-a pedig hobbi szinten kézműveskedik, amely mellett nem végez értékesítést, 17% vallja magát hivatásos kézművesnek, aki tárgyalkotásból vagy kézművességgel kapcsolatos tevékenységből él.

6. ábra:

Melyik kategóriá(k)ba sorolja magát?

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

Szerettünk volna többet megtudni a kézműves tevékenységet hivatásos módon végzőkről. A válaszok között több is megjelölhető volt, egy-egy kézműves tehát többféle tevékenységet is folytathat az alábbiak közül. A hivatásos kézművesek 40%-a népszerűsíti a kézművességet gyerekek és laikusok körében, 36%-a vesz részt kiállításokon termékeivel, 32%-a tart mesterségbemutatókat, 28%-a készít rendszeresen eladásra termékeket, 18%-a kizárólag megrendeléseket teljesít, 18%-a tart ismeretterjesztő foglalkozásokat, 16%-a oktatja a szakmát. A válaszadók 13%-a iparművész.

A felmérésben résztvevők 39%-a az elmúlt öt évben legalább kétszer zsűriztette a munkáját. Közülük 72% a szakmai visszajelzés miatt, 21% a népi iparművész cím megszerzése miatt, 8% pedig egyéb okok miatt szokott részt venni e szakmai megmérettetésen, többek között a népi iparművész cím megtartása érdekében.

A válaszadók 38%-a vett részt az elmúlt nyolc évben legalább kétszer szakági pályázatokon.

Rákérdeztünk arra is, hogy milyen szakmai címekkel rendelkeznek a válaszadók. Egynegyedük (25%) Népi Iparművész, 6% Népművészet Ifjú Mestere, 3% pedig Népművészet Mestere. 73% nem rendelkezik ezek közül egyetlen címmel sem. Szerettük volna azt is tudni, hogy a válaszadók milyen szakmai díjjal rendelkeznek. Túlnyomó többségük (80%) nem rendelkezik díjjal. 5% kapott Gránátalmadíjat, 1% Junior Prima Díjat. 15% egyéb díjjal rendelkezik, például az alábbiak egyikével: Király Zsiga-díj, Tulipán Alapítvány Innovációs Díja, Magyar Kultúra Lovagja, Élő Népművészet Arany Oklevél, Magyar Kézműves Remek, Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének díja, Kisjankó Bori-díj, Magyar Kézműves Remek, Kozma Lajos Kézműves-Iparművészeti Ösztöndíj, Darida Réka Emlékdíj, Év Mestere Díj, Pro Cultura Keszthely, Magyar Életfa díj, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Nívódíja, Magyar Termék Nagydíj.

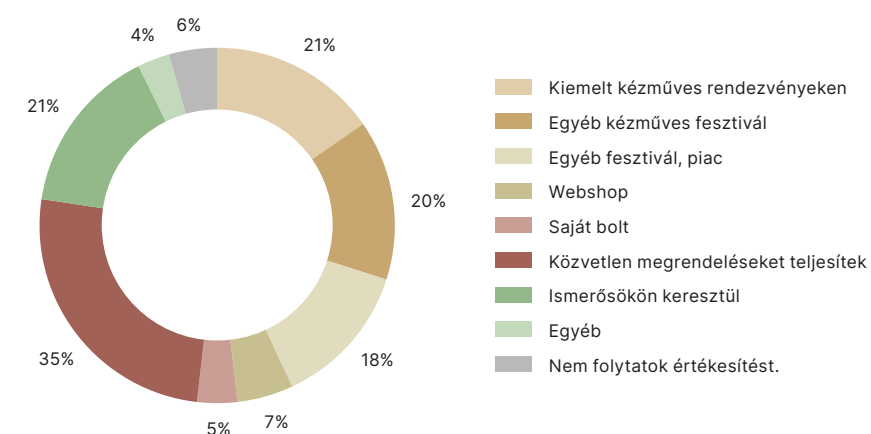
A válaszadók 36%-a jelenleg is folytat tudásátadási tevékenységet a népi kézművesség területén. A legtöbben (29%) ismeretterjesztést végeznek, azaz workshopot, műhelyfoglalkozást, iskolai szakkört, online oktatást tartanak. 2% alapfokú oktatásban (tanrendbe építve), 2% iskolarendszeren belüli (például technikum, szakképző iskola, szakiskola, szakgimnázium, alapfokú művészeti iskola tanrendjébe beépítve) szakképzésben (szakmai oktatást) végeznek oktatási tevékenységet, 2% felnőttképző intézményben. 5% iskolarendszeren kívüli szakképzésben (szakmai oktatás), 3% a Hagyományok Háza képzésein, 3% pedig akkreditált felnőttképzés keretén belül látnak el képzési feladatokat. 1% jelölte meg az egyéb kategóriát, amelyen belül a saját műhelyt, a saját tanítványt, az online szakkörvezetői oktatást, kézműves kört, felsőoktatási (BA) szakon szabadon választott tárgyat, az egyesületi nyári tábort és a helyi művelődési egyesület keretén belüli tudásátadást sorolták fel.

A válaszadók 56%-a számlaképes a tárgyalkotó tevékenységét tekintve. A számlaképes válaszadók közül 57% egyéni vállalkozó, 28% adószámos magánszemély, 7% korlátolt felelősségű társaság (kft.), 6% betéti társaság (bt.), 3% egyéb és 1%-nál kisebb mértékben közkereseti társaság (kkt.). Az egyéb kategóriánál az alkalmazott családi vállalkozásban, kistermelő, őstermelő, egyházi közösség tagjaként vagy egyesületi kereten belül válaszokat adták a kitöltők.

Kíváncsiak voltunk, hogy a magukat hivatásos kézművesnek vallók közül mennyien és milyen értékesítési tevékenységet folytatnak. A válaszadók egyharmada (35%) közvetlen megrendeléseket teljesít, 21% ismerősökön keresztül, 21% kiemelt kézműves rendezvényeken (például Mesterségek Ünnepe, Erdélyi Mesterségek Ünnepe, Táncháztalálkozón) értékesít. 20% egyéb kézműves fesztiválon, 18% egyéb fesztiválon vagy piacon, 7% webshopon, 5% a saját boltján keresztül. 4% egyéb módon végez értékesítési tevékenységet, mindössze 6% nem folytat értékesítést.

7. ábra:

Amennyiben folytat értékesítési tevékenységet, hogyan teszi ezt?

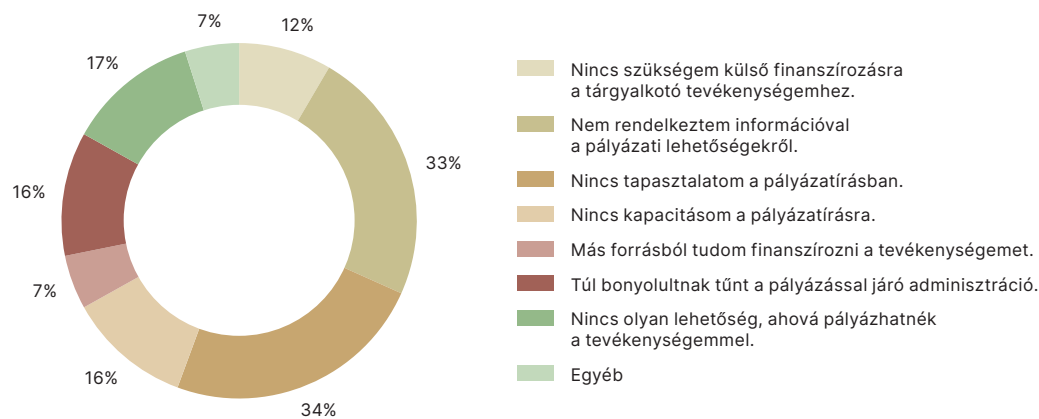

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

Megkértük a kitöltőket, hogy jelöljék meg, milyen támogatásra pályáztak az elmúlt öt évben. Mindössze 9% pályázott magyar állami központi költségvetési forrásra, 2% nem állami szektorból származó, magyarországi forrásra, 1% pedig egyéb (például nemzetközi) forrásra. A válaszadók kimagasló aránya, 84%-a nem pályázott az elmúlt öt évben semmilyen támogatásra, 3% pedig a „nem tudom” választ jelölte meg ennél a kérdésnél. A fentiek mellett a kérdőívet kitöltők 12%-a nyilatkozott úgy, hogy részesült a Csoóri Sándor Programban kiosztott támogatási forrásból, vélhetően a válaszadók egy része ezt úgy értette, hogy a szervezete kapott támogatást..

Megkérdeztük azokat is, akik nem pályáztak támogatásra, hogy milyen okok álltak a döntésük hátterében. A válaszadók egyharmada (34%) nem rendelkezik pályázati tapasztalattal, szintén egyharmada (33%) nem rendelkezett információval a pályázati lehetőségekről. 16%-nak nincs kapacitása a pályázatíráshoz, 16% számára túl bonyolultnak tűnt a pályázással kapcsolatos adminisztráció, 17% nem talált olyan lehetőséget, ahova pályázhatna a tevékenységével, 12%-nak nincs szüksége külső finanszírozásra a tárgyalkotó tevékenységéhez, 7% pedig más forrásból tudja finanszírozni a tevékenységét. 7% egyéb indokot sorolt fel, többek között, hogy kedvezőbb számára a támogatásoktól való függetlenség, nem érzi szükségét, egyéni pályázóként nincsenek pályázati lehetőségek, illetve nem magyar állampolgárként nem pályázhat.

8. ábra:
Ha nem pályázott támogatásra, miért nem?

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=646)

A válaszadók az alábbi kommunikációs platformokat és csatornákat használják tevékenységük népszerűsítésére és/vagy értékesítésre. A legtöbben (60%) saját közösségimédia-oldalukat használják, honlappal 18% rendelkezik, míg gyűjtő honlapot (tárgyalkotó közösség honlapját) csak 8% használ. Egyéb értékesítési platformot (például Meska) 8% használ, saját hírlevelet pedig mindösszesen 2% készít. A felsoroltak közül a semelyik kommunikációs platformot és csatornát sem használók aránya 33%.

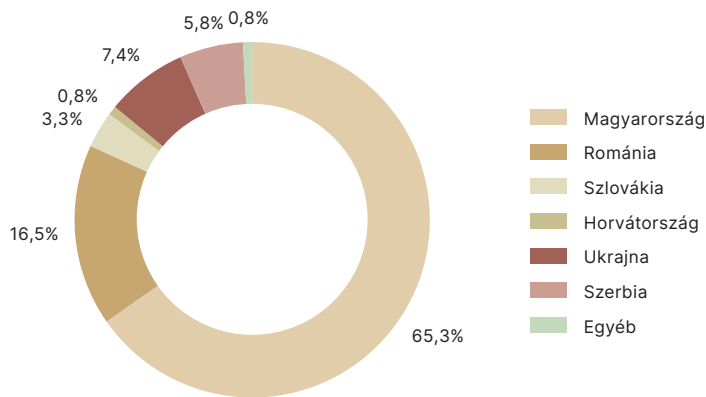

3. A kitöltő szervezetek jellemzői

A Tudásátadás formái a népi kézműves területen – Kérdések szervezetek részére című online kérdőívet 121-en töltötték ki teljesen. A kitöltők alacsony száma és az alapsokasággal kapcsolatos adathiány miatt az adatfelvétel eredményei nem tekinthetők a területet reprezentálónak. Viszonyításképpen a 2013-ban készült *Mesterségem címere – a használható hagyomány, a népi kézművesség stratégiája I.* 402 szervezetet azonosított népi kézművességgel foglalkozó szervezetként,² míg a Népművészeti Egyesületek Szövetségének jelenleg 71 szervezet a tagja. A válaszadók száma valamennyivel meghaladja a NESZ-tagok számát, de a kitöltőknek csak egy része (28%) nyilatkozta, hogy NESZ-tag, vagyis a kérdőív egy jóval szélesebb kört ért el, mint a NESZ-tagság.

A „Melyik országban működik a szervezete elsődlegesen” kérdésre a válaszadók 65%-a Magyarországot, 17% Romániát, 7% Ukrainát, 6% Szerbiát, 3% Szlovákiát, Horvátországot pedig 1%-nál kevesebben jelölték meg.

9. ábra:
Melyik országban működik a szervezete elsődlegesen?

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=121)

Azok közül, akiknek a szervezete elsődlegesen Magyarországon működik, 33%-nak községben, 27%-nak megyei jogú városban, 20%-nak városban, 10%-nak a fővárosban és 10%-nak nagyközségben található a szervezeti székhelye.

A kitöltők szervezetének székhely szerinti irányítószáma alapján képzett vármegyei megoszlás azt mutatja, hogy a válaszadók tizede budapesti, hasonló arányt képvisel Borsod-Abaúj-Zemplén, utána következik Fejér, Zala, Heves és Pest vármegye, a többi vármegyében alacsonyabb a kitöltési arány. Ez a megoszlás elsősorban a kérdőív kitöltésében résztvevő szervezetek elérési mintázatát, és nem a népi kézműves szervezeti kör tényleges földrajzi eloszlását tükrözheti, hiszen például a Kézműves Stratégia 2013-as felmérésében Jász-Nagykun-Szolnok, Hajdú-Bihar, Pest, Szabolcs-Szatmár és Zala vármegyékben találták a legtöbb szervezetet,³ a NESZ-tagságban pedig Budapest, Pest, Fejér és Borsod-Abaúj-Zemplén a legnépesebb tábor.

2 Prokné 2013: 94.

3 Prokné 2013: 95.

3. táblázat:
A válaszadók vármegyei eloszlása

	Kérdőív válaszadók száma	%	NESZ tagok száma	%
Borsod-Abaúj-Zemplén	8	7%	6	8%
Budapest	8	7%	7	10%
Fejér	7	6%	6	8%
Zala	7	6%	2	3%
Heves	6	5%	2	3%
Pest	6	5%	6	8%
Tolna	5	4%	1	1%
Veszprém	5	4%	1	1%
Hajdú-Bihar	4	3%	5	7%
Szabolcs-Szatmár-Bereg	4	3%	3	4%
Bács-Kiskun	3	2%	4	6%
Baranya	3	2%	5	7%
Békés	3	2%	1	1%
Csongrád-Csanád	3	2%	2	3%
Somogy	2	2%	1	1%
Jász-Nagykun-Szolnok	1	1%	4	6%
Komárom-Esztergom	1	1%	1	1%
Nógrád	1	1%	2	3%
Vas	0	0%	2	3%
Győr-Moson	0	0%	2	3%
Nincs adat	2	2%	–	0%
Összesen	79	65%	63	89%
Külhoni	42	35%	8	11%
Mindösszesen	121	100%	71	100%

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=121)

A válaszadók szervezetének működési hatóköre szerint 37% helyi, 25% regionális, 20% megyei, 18% országos hatókörű szervezet vett részt a felmérésben.

A kutatásban résztvevő legrégebbi szervezetet 1948-ban, a legújabbat 2025-ben alapították. A szervezetek 54%-át az 1990-es években és a 2000-es években alapították (27-27%), a 2010-es években alakult meg a szervezetek negyede (25%), 1990 előtt 14%-a, 2020 után alakult a válaszadó szervezetek 7%-a. A kitöltők többsége (73%) egyesület, tizede (13%) alapítvány, elenyésző része pedig önkormányzati fenntartású intézmény, társulás vagy személyek egyéb közössége (például hazai vagy határon túli közösség), illetve alapítványi fenntartású intézmény, egyházi fenntartású intézmény, fővárosi önkormányzat által fenntartott intézmény vagy nonprofit gazdasági társaság.

A válaszadók több mint fele szervezeti tag valamelyik országos kézműves szövetségben (52%), 28%-uk a Népművészeti Egyesületek Szövetségének. Azok, akik tagok, az alábbi szervezeteket említették: Népművészeti Egyesületek Szövetsége, Népi Kézműves Alkotóházak Országos Egyesülete, Erdélyi Magyar Fesztivál Szövetség, Magyar Fotóművészek Szövetsége, Békés Megyei Népművészeti Egyesület, Csillagvirág Népművészeti Egyesület, Szlovákiai Magyar Kézműves Szövetség, Vajdasági Kézimunkakedvelők Szövetsége, Kárpátaljai Kézművesek Szövetsége, Erdélyi Kézműves Egyesületek Szövetsége és Romániai Magyar Népművészeti Szövetség.⁴

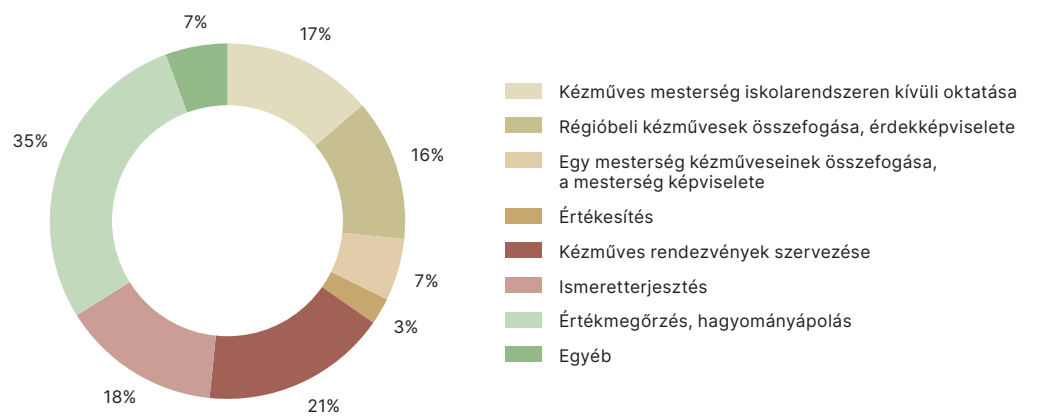
A kérdőívet szervezetként kitöltők 41%-a nyilatkozott úgy, hogy partnere a Hagyományok Háza Hálózatának,⁵ 35% pedig szakmai kapcsolatban áll az intézménnyel. 24% nem partner és nem is áll szakmai kapcsolatban a Hálózattal. A válaszadók számossága arra utal, hogy a kérdőívet kitöltők nagyobb része a megadott válasznál a Hagyományok Háza Hálózatával való szakmai kapcsolatot értette és nem a hivatalos hálózati partneri minőséget.

Szerettük volna azt is tudni, hogy az adott szervezet milyen célból jött létre. 35% értékmegőrzés és hagyományápolás céljából, 21% kézműves rendezvények szervezésére, 18% az ismeretterjesztést jelölte meg, 17% kézműves mesterség iskola-rendszeren kívüli oktatására, 16% a régióbeli kézművesek összefogása és érdeképviselete érdekében, 7% egy adott mesterség kézműveseinek összefogására és képviseletére szerveződött, 3% értékesítés miatt, 7% pedig egyéb célból jött létre. Utóbbiak között szerepelt a művelődési ház működtetése, közösségépítés, ifjúságnevelés, dokumentálás, magyar nyelv és kultúra népszerűsítése, közművelődési feladatok ellátása, alkotóházak, műhelygalériák és nyitott műhelyek népszerűsítése.

4 A Békés Megyei Népművészeti Egyesület és a Csillagvirág Népművészeti Egyesület nem szövetségek.

5 A Hagyományok Háza teljes Kárpát-medencei hálózatában tisztán népi kézműves profilú szervezetként jelenleg 12 szervezet működik együtt hivatalosan.

10. ábra:
Milyen célból jött létre a szervezet? (Több válasz is megjelölhető.)

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=121)

Arra a kérdésre, milyen mesterségek gyakorlói tartoznak a szervezet alkotói közé, az alábbi táblázat szerinti válaszokat kaptuk. Az egyéb kategóriába tartozó válaszok (17%) között olyan mesterségek és foglalkozások jelentek meg, mint a kötélverő, magfaragó, lázsiáskészítő, pitykekészítő, háziszappan-készítő, tervező iparművész, táncművész, szőnyegszövő, székkötő, méhész, pillekészítő, papírmerítő, papírfonó, növényi festő, nemezcipő-készítő, harangöntő, zsindelyes és faesztergályos.

4. táblázat:
A kézműves szervezetek területe (több válasz megjelölhető)

Kézműves terület	Válaszadók száma (fő)	%
Hímző	84	69,42%
Gyöngyfűző	71	58,68%
Nemezkészítő	69	57,02%
Fonott és szőtt használati tárgyak készítője (vessző, gyékény, csuhé, nád, szalma)	64	52,89%
Faműves	59	48,76%
Mézeskalács-készítő	56	46,28%
Bútorfestő	54	44,63%
Kosárfonó	53	43,80%
Tojásfestő	52	42,98%
Csipkekészítő	47	38,84%
Bőrműves	45	37,19%
Visoletkészítő	44	36,36%
Népiékszer-készítő	42	34,71%

Takács és népi szőttess készítője	41	33,88%
Fa-, csont- és szarufaragó	37	30,58%
Horgolt és kötött tárgyak készítője	35	28,93%
Gyertyaöntő	31	25,62%
Fazekas	29	23,97%
Kovács- és rézműves	29	23,97%
Népi kézművesjáték-készítő	27	22,31%
Babakészítő	24	19,83%
Egyéb	21	17,36%
Késműves	19	15,70%
Cserépkályha- és kemenceépítő	16	13,22%
Építmény és köztéri alkotó (épületdísz, kapu, kerítés, játszótér, emlékoszlop, síremlék, nád, zsúpszalma-, faszindelytető stb.)	15	12,40%
Fémműves	13	10,74%
Népi hangszer-készítő	12	9,92%
Bútorkészítő	9	7,44%
Lószerszám- és nyeregkészítő	9	7,44%
Halászháló- és kötélkészítő	8	6,61%
Kádár és pintér	8	6,61%
Kékfestő	8	6,61%
Cipész (papucs, bocskor, csizma, cipő)	7	5,79%
Szobrász	6	4,96%
Koszorúkészítő	5	4,13%
Szűcs	5	4,13%
Kalapkészítő	4	3,31%
Teknő- és csónakvájó	3	2,48%
Bognár	1	0,83%
Paszomány- és kötöttgombkészítő	1	0,83%
Vályogvető	0	0,00%

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=121)

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a kitöltők milyen típusú ingatlanban folytatják a szervezeti tevékenységet. A legtöbb válaszadó (47%) ingyen biztosított ingatlanban, 20% saját, a szervezet tulajdonában levő ingatlanban, 13% pedig bérleményben működik. 21%-nak nincs állandó működési helye. A tevékenység színhelyeül szolgáló ingatlan legtöbb esetben önkormányzati tulajdonban van (72%), 14% magántulajdonban, 5% egyházi, 4% pedig állami tulajdonban. Az egyéb kategóriák között szerepelt még a polgári társulás tulajdona és a szövetkezeti tulajdon is. A megkérdezettek közül azok, akik nem ingyenesen férnek hozzá a tevékenységük színhelyeül szolgáló ingatlanhoz, 64% a piaci árnál kedvezményesebb összegű bérleti díjat fizet, 6% pedig piaci szintűt. 31%-nak nem volt információja ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

A szervezeti gazdálkodással kapcsolatos kérdésekre már csak a válaszadók egy része válaszolt, így az elemszám nagyon alacsony ahhoz, hogy abból általános érvényű következtetéseket lehessen levonni.

A bevételek alakulása terén elmondhatjuk, hogy a legnagyobb szerepe az állami és önkormányzati támogatásoknak van (átlagosan 58%), majd a szolgáltatási bevételeknek. A magánadomány és a tagdíj kisebb mértékben jelenik meg, míg az EU-s támogatásoknak és az értékesítési bevételnek elenyésző a szerepe.

5. táblázat:
Hogyan alakult a szervezet bevételeinek összetétele az utolsó lezárt üzleti évben (2024-ben)?

Bevételi forrás	Átlag (%)	Medián (%)
Tagdíj	7	2
Szakmai szolgáltatások bevételei	17	10
Állami, önkormányzati támogatások	58	69
EU-s támogatások	2	0
Magánadományok, szponzoráció, adó 1%-a	10	5
Értékesítés, üzleti bevételek	5	0
Egyéb	9	0

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=84)

A kiadások terén a szolgáltatások igénybevétele (31%), az alapanyagok beszerzése (átlagosan 23%) és a munkabér, valamint az egyéb személyi kifizetések teszik ki a legfőbb költségnemeket. A kérdésre válaszoló szervezetek több mint felének nincs munkabér vagy bérleti díj típusú kiadása.

6. táblázat:
Hogyan alakult a szervezet kiadásainak összetétele az utolsó lezárt üzleti évben (2024-ben)?

Kiadás	Átlag (%)	Medián (%)
Munkabér járulékokkal együtt	16	0
Egyéb személyi kifizetés járulékokkal együtt	19	11
Bérleti díj	4	0
Nagyértékű eszközök	7	0
Kisértékű eszközök	9	6
Alapanyagok	23	15
Egyéb szolgáltatások igénybevétele	31	26

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=82)

A válaszadók döntő többségének (69%) nincs alkalmazottja, ötödének (22%) 5 fő alatti az alkalmazotti létszáma, és csak tizedük haladja ezt meg. Az önkéntesek előfordulása gyakoribb, a szervezetek 62%-ánál vannak jelen önkéntesek, és a válaszadók többsége (78%) egyéb jogviszonyban (pl.: megbízási vagy vállalkozási szerződés alapján) von be kollégákat.

A szervezetek közel felének (42%) van 18 év alatti, míg 74%-ának van fiatal, 18–30 év alatti tagja, az összes szervezetben átlagosan 8–8 fő. A válaszadók szinte teljes köre (96%) rendelkezik 31–65 év közötti taggal, az összes válaszadó átlagában 27 fő. A szervezetek 90%-ának van tagja a 65 év feletti korosztályból, egy átlagos szervezetben 22 fő.

7. táblázat:
Hozzávetőlegesen hány népi kézműves volt tagja a szervezetnek az elmúlt évben (2024-ben)?

Életkori kategóriák	Átlag (fő)	Medián (fő)
Gyermekek (18 év alatt)	8	0
Fiatalok (18–30 év között)	8	4
Felnőttek (31–65 év között)	27	16
Idősek (65 év felett)	22	10

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=121)

A szervezetek 60%-a végez nagyközönségnek szóló ismeretterjesztő tevékenységet, szervez például kézművesfoglalkozást, mesterségbemutatót vagy vesz részt kézműves vásáron. A válaszadók 26%-a tart rendszeres oktatási alkalmakat, szakköröket, míg 13%-a végez alkalmoszerű, adott óraszámban megtartott oktatási, képzési tevékenységet.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogyan változott az elmúlt öt évben a szervezet-hez kapcsolódó népi kézművesek létszáma, méghozzá együttesen a tagok, szak-körök, oktatások és képzések létszámát tekintve. A kitöltő szervezetek 40%-ában emelkedett, 18%-nál pedig jelentősen nőtt a csatlakozó kézművesek létszáma. 28%-nál nem változott, 9% csökkenést, 3% pedig jelentős csökkenést tapasztalt. 1% nem tudott válaszolni erre a kérdésre.

A rendezvényekkel kapcsolatos kérdésre a kitöltőknek csak egy része válaszolt, így abból általános következtetéseket levonni nem lehetséges. Az erre a kérdésre válaszoló 88 szervezet 2024-ben átlagosan 22 saját szervezésű ese-ményt rendezett, és további 14 eseményen vett részt. A rendezvények többsége ingyenes volt, átlagosan 21 ingyenes és 12 részvételi díjas volt. A válaszadó szer-vezetek 54%-a vett részt fizetős rendezvényen. 18 a székhelyük szerinti települé-sen, 12 a vármegyéjükben, 4 más vármegyében és 2 rendezvény másik országban valósult meg. A válaszadók hozzávetőlegesen negyede nem vett részt a várme-gyén kívüli rendezvényen, és többsége (61%) nem működött közre az országán kívüli eseményen.

11. táblázat:
Az elmúlt évben (2024-ben) hozzávetőlegesen hány rendezvényen vettek részt az alábbi kategóriákban?

Rendezvény kategóriája	Átlag (db)
Saját szervezésű rendezvény	22
Nem saját szervezésű rendezvény	14
Részvételi díj ellenében	12
Ingyenesen	21

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=88)

12. táblázat:
A fenti rendezvények közül hány valósult meg az alábbi településeken?

Település kategóriája	Átlag (db)
Székhely szerinti településen	18
Székhely szerinti megyében	12
Székhelytől eltérő megyében	4
Székhelytől eltérő országban	2

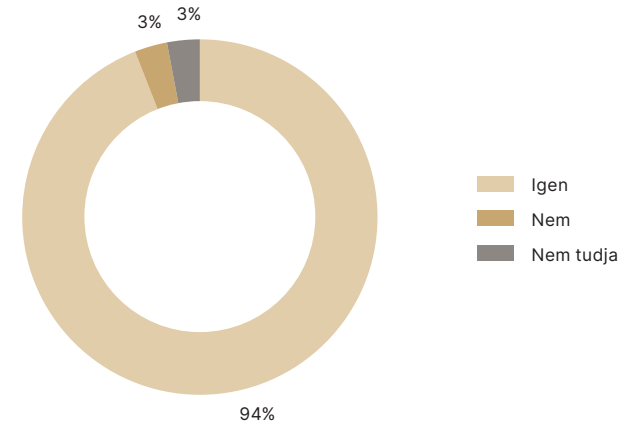
Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=88)

A válaszadók 27%-a a népi tárgyalcotáson túl más területekkel is foglal-kozik, táncházat 17% szervez, 12% néptáncegyüttest, közel 20% népzenei együt-test vagy népdalkört működtet, népzeneoktatással 7% foglalkozik. Emellett igen változatos területeket említettek a kitöltők egyéb tevékenységként: oktatás, kiál-lítás, ismeretterjesztés (előadások, vetélkedők, bemutatók) szervezése, élősza-vas mesemondás, népi játékok, néprajz, jeles napi / ünnepi rendezvények, lovas hagyomány, népi építészet, művészetoktatás, játszóház, nyári táborok, ifjúságne-velés, bábszakkör és bábelőadások, bentlakásos rendszerben magyar nyelvű szór-ványoktatás, amatőr színjátszás és drámafoglalkozás.

A szervezet tevékenységének népszerűsítése érdekében a kommuniká-ciós csatornák közül a legtöbben (58%) saját közösségimédia-oldalt tartanak fenn, saját honlapja 34%-nak van, 10%-uk nemzetközi, országos, regionális, vármegyei vagy helyi hatókörű gyűjtőhonlapon is megjelenik. Saját hírlevelet csupán a szer-vezetek 8%-a küld, és csak 2%-uknak van webshopja.

Szinte az összes kitöltő szervezet (94%) pályázott az elmúlt öt évben vala-milyen támogatásra, csupán 3% nem, míg 3% nem tudott erre a kérdésre válaszolni.

11. ábra:
Pályázott-e az elmúlt 5 évben valamilyen támogatásra?

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=73)

A válaszolók leggyakrabban önkormányzati forrásra (45% magyar és 21% nem magyarországi), valamint magyar vagy saját országbeli központi, állami for-rásra (37%) pályáztak. Nem állami szektorba a pályázók 30%-a, európai uniós for-rásra 8%, egyéb nemzetközi forrásra pedig 4% pályázott.

13. táblázat:
Ha igen, milyen forrásra pályázott?

Forrás	Válaszadók száma (fő)	%
Magyarországi önkormányzati forrás	33	45%
Állami, magyarországi vagy saját országbeli központi költségvetési forrás	27	37%
Nem állami szektorból származó, magyarországi forrás	22	30%
Önkormányzati, nem magyarországi, de saját országbeli forrás	15	21%
Európai uniós forrás	6	8%
Egyéb nemzetközi források	4	5%
Nem állami szektorból származó, nem magyarországi, de saját országbeli forrás	3	4%
Nem pályázott / Nem tudja	4	5%

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=73)

A kérdőívet kitöltők többsége (54%) kapott támogatást a Csoóri Sándor Program keretein belül az elmúlt öt évben.

A jövőbeni támogatási igények kapcsán⁶ nagyon változatos válaszokat kaptunk a működéstámogatástól, beruházáson és eszközbeszerzésen át az oktatási intézményekben megvalósuló kézműves tevékenységek támogatásáig, az utánpótlásneveléstől, közösségfejlesztésen és marketingtevékenységen át, a rendezvények (kiállítások, vásárok, táborok stb.) megvalósulásának támogatásáig. A legtöbb válasz a tudásátadás és a kézművesek képzésének támogatására érkezett, a válaszadók nagyjából 10 %-a említette a működési költségek, a beruházás és az utánpótlás támogatásának fontosságát.

Néhány idézet a beérkezett válaszok közül:
„A fiatalok bevonását, az utánpótlás nevelését a népi kézműves tevékenységek területén.”

„Működésre és alkalmazott bérének és járulékának fedezésére is fordítható támogatásra lenne szükség.”

„Közösségteremtő és közösségfenntartó tevékenységek. A mindennapi használatba bekapcsolható, értékes termékek létrehozása. Régiós, helyi kutatásokra épülő motívum-, minta-, formaörökítés. Vásárok, értékpiacon szervezése, termékek promotálása.”

„A kézműves hagyományok és modern technikák – kísérletező jellegű projektek – támogatására, a 21. századi, kortárs megfogalmazások minőségi fejlesztésére.”

„A Mester és Inas program oktatói körének szélesebbé tétele fontos lenne. A célok tekintetében a kihaló vagy régi, ritka mesterségek támogatása.”

6 A pontos kérdés így hangzott: A jövőben milyen támogatási célok nevesítését látná szükségesnek a pályázati felhívásokban, a népi kézművesség területére vonatkozóan? Kérjük, írja le röviden!

„Műhelyek alapításának támogatása. Olyan kézműves csoportok támogatása, amelynek feladata a rendszeres tudásátadás, oktatás, fejlesztés, foglalkozás hátrányos helyzetű csoportokkal.”

„Iskolákban tartandó ingyenes szakkörök”
„Szívesen látnánk a jövőben olyan támogatást, ahol ingatlanra lehetne pályázni. Indoklás: nincs saját helyszín, ahol lehetne tartani közgyűlést, népi kézműves-foglalkozásokat.”

„Továbbra is fontosnak tartjuk a tudásátadást, ami nagyon fontos lenne, ha oktatási intézményekben valósulnak meg. Sok problémás, SNI-s gyerek van, nekik lehetőséget kínálni a fejlesztésükre népi kézművességgel. Installáció korszerűsítésére / kiállítási sátorra / pályázat.”

„Nagy vágyunk lenne, ha lehetne egy saját alkotó házunk, kézműves műhelyünk. Örölnénk, ha lehetőség lenne ingatlanvásárlásra, -felújításra, hogy igényes népies környezetben alkothassunk, tartsunk foglalkozásokat.”

„Legnagyobb kihívás a működési feltételek (bér, rezszi) megteremtése. Ezek nélkül nincs, aki és nincs, ahol végezze a szakmai munkát.”

„Működési költségek, mert a programok megvalósítása, elszámolása anélkül lehetetlen. Állandó státusz lehetősége, hiszen a megyei közösségek valódi összefogása teljes embert kívánna. Az értékesítés könnyítése, akár az őstermelők adózásához hasonlóan. Szakoktatói hálózat fejlesztése.”

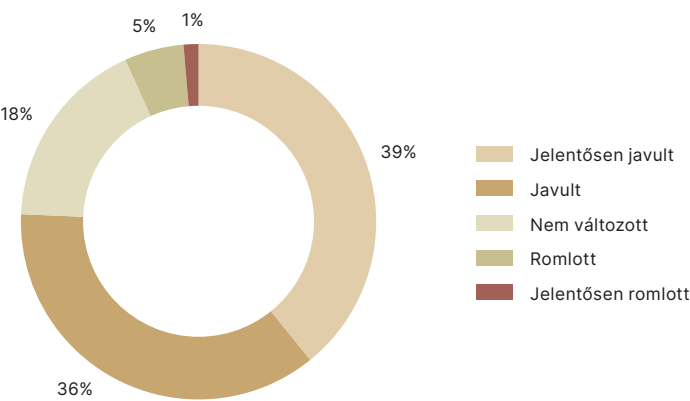
„Mesterek képzése és tudásátadás támogatása – fiatalok bevonása, mester-inas programok, generációk közti tudásátörökítés ösztönzése. Kézművesek hálózatosodásának segítése – szakmai együttműködések, regionális szövetségek támogatása, közös projektek ösztönzése.”

„Pályázhassanak azok a kézművesek is, akik saját alkotóházat, műhelyt működtetnek, hiszen felszerelt műhelyükkel a tudásátadás fontos helyszínei.”

„A népi kézművesség területén fontosnak tartom, hogy a pályázati felhívásokban nevesítésre kerüljenek olyan támogatási célok, amelyek elősegítik: a hagyományos mesterségek átadását és a fiatal generációk bevonását (mester-tanítvány programok, szakkörök, táborok), a kézműves termékek kortárs alkalmazási lehetőségeinek fejlesztését, hogy a hagyomány élő módon kapcsolódhasson a mindennapokhoz, a közösségi műhelyek, alkotóházak fenntartását és fejlesztését, valamint a kézművesek piaci megjelenését, hazai és nemzetközi bemutatkozási lehetőségeit.”

A szervezet működésének alakulására vonatkozóan a válaszadó szervezetek pozitívan látják az elmúlt öt évi működésüket. 39% szerint jelentősen javult a helyzetük, 37% szerint pedig javult a szervezet működése. 18% szerint nem változott, 5% szerint romlott, 1% szerint pedig jelentősen romlott a szervezete működése.

12. ábra:
Hogyan ítéli meg a saját szervezete működésének alakulását az elmúlt 5 évben?

Forrás: HÉTFA saját adatfelvétel (N=74)

3.2.

NÉPI
TÁRGYALKOTÓK
TÁMOGATÁSA
A CSOÓRI SÁNDOR
ALAPBAN

KÉSZÍTETTE: Bognár Gergely
Hont Angéla
Kiss Adrienn
Koltai Luca
Szabó Tamás

A Csoóri Sándor Alap külön felhívásokban segíti a kézműves területen aktív szervezeteket, a következőkben kiemelten erről a területről adunk összefoglalást a támogatásokat elemezve.¹

A népi tárgyalgóterület a Csoóri Sándor Program második évétől, 2018-tól részesül támogatásban.² 2018 és 2025 között 3,13 milliárd forint támogatás érkezett összesen a területre, 1 538 pályázat kapott támogatást, ez 428 szervezet támogatását jelentette.³ Egy pályázat átlagos támogatása 2 millió forint volt az időszak átlagában.

Nyílt pályázaton a kézműves szervezetekhez 2,53 milliárd forint érkezett 1 429 nyertes pályázat alapján. A nyolc év alatt a nyílt pályázati kategóriákban 407 kézműves tevékenységet végző szervezet pályázott sikeresen, évente átlagosan 140 szervezet részesült támogatásban. Az egy pályázatra eső átlagos támogatás a nyolc év átlagában 1,8 millió forint.

14. táblázat:
Megítélt támogatások összege és a támogatott pályázatok, illetve szervezetek száma a kézművesség területén (2018–2025)

Év	Megítélt támogatás (millió Ft)	Támogatott pályázatok száma (db)	Egy támogatott pályázatra eső átlagos támogatás (millió Ft)	Támogatott szervezetek száma (db)	Egy szervezetre eső átlagos támogatás (millió Ft)
2018	560,1	143	121	3,9	4,6
2019	626,1	164	127	3,8	4,9
2020	409,7	203	157	2,0	2,6
2021	347,8	208	153	1,7	2,3
2022	307,3	236	175	1,3	1,8
2023	278,2	186	121	1,5	2,3
2024	302,2	226	155	1,3	1,9
2025	299,4	172	149	1,7	2,0
Összesen	3 130,8	1 538	428	2,0	7,3

1 A fejezetben szereplő táblázatok és ábrák forrása a Csoóri Sándor Program közzétételi listái, az adatok feldolgozását a Hagyományok Háza végezte. Az ettől eltérő forrást az adott táblázat, illetve ábra külön jelöli.

2 2017-ben a Csoóri Sándor Program a néptánc-, népzenei együttesek és népdalköltők szakmai munkájának segítésére alapult, a tárgyalgóterület csak 2018-tól részesült támogatásban. (L. Bognár–Herczeg–Hont 2025: 25., 28.)

3 A Hagyományok Háza a tárgyalgóterületre jutó támogatás megállapításához az egyedi és meghívásos pályázatokat is besorolta a Népművészeti Jelentés 2025. 28. oldalán kifejtett módon. (L. Bognár–Herczeg–Hont 2025: 28.)

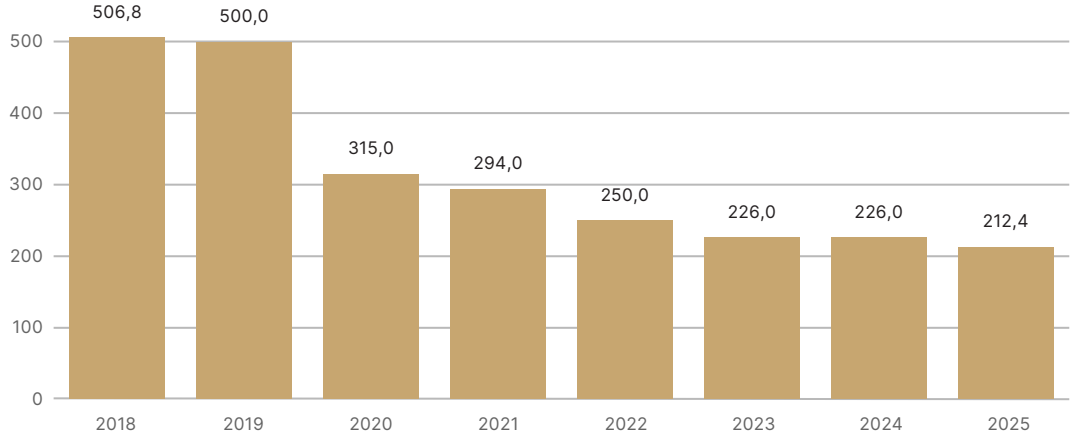
15. táblázat:
Megítélt támogatások összege és a támogatott pályázatok, illetve szervezetek száma a kézművesség területén (nyílt típusú pályázatok, 2018–2025)

Év	Megítélt támogatás (millió Ft)	Támogatott pályázatok száma (db)	Egy támogatott pályázatra eső átlagos támogatás (millió Ft)	Támogatott szervezetek száma (db)	Egy szervezetre eső átlagos támogatás (millió Ft)
2018	506,8	136	116	3,7	4,4
2019	500,0	158	126	3,2	4,0
2020	315,0	176	138	1,8	2,3
2021	294,0	199	151	1,5	1,9
2022	250,0	227	174	1,1	1,4
2023	226,0	167	120	1,4	1,9
2024	226,0	204	152	1,1	1,5
2025	212,4	162	146	1,3	1,5
Összesen	2 530,2	1 429	407	1,8	6,2

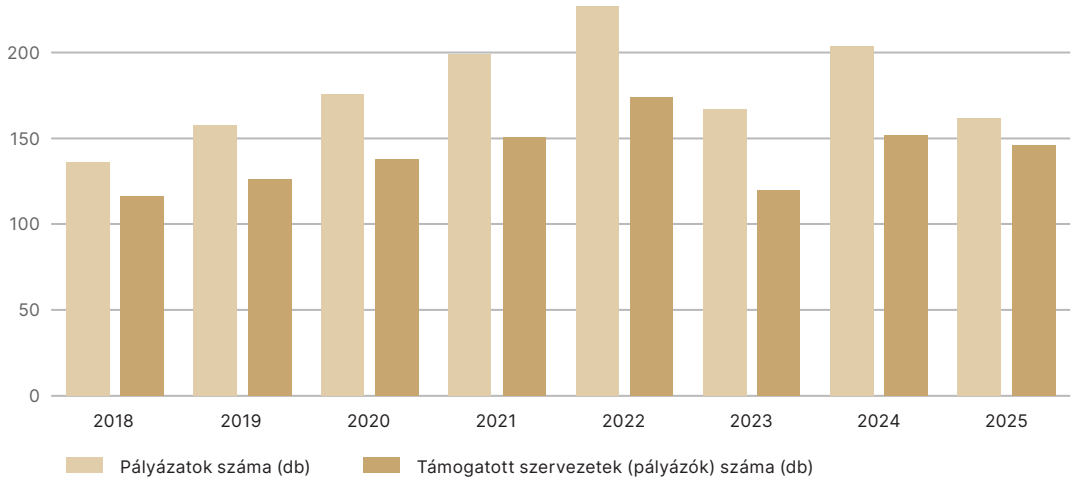
A Csoóri Sándor Programban a nyílt pályázati kategóriában megítélt támogatások és nyertes pályázatok számának évenkénti alakulását vizsgálva láthatjuk, hogy a 2018–2019-es években a keret még 500 millió Ft körüli nagyságrendben mozgott, miközben a projektszám folyamatosan emelkedett. Ekkor az egy támogatásra jutó átlagösszeg még viszonylag magas volt (3,45 millió Ft/projekt). 2020 után a szakterületre jutó támogatási összeg meredeken, kb. 320 millió Ft környékére zuhant, ugyanakkor a nyertesek száma nem esett vissza, sőt 2022-ig tovább nőtt, így az átlagos támogatási összeg 1,1–1,5 millió forint közé került.

2023-ban a keret tovább csökkent (230 millió forint alá), és ebben az évben látványosan kevesebb lett a támogatott pályázatok száma is. 2024-ben, miközben a keret ugyanannyi maradt, a nyertes pályázatok száma megnőtt, míg 2025-ben a keret további csökkenése mellett ismét jelentősen kevesebb lett a támogatott pályázatok száma, miközben az átlagos támogatási összeg ugyanabban a sávban maradt. A támogatott szervezetek száma nagyjából a pályázatokkal párhuzamosan mozgott, 2022-ig emelkedett, 2023-ban drasztikusan visszaesett, 2024-25-ben a 2021-es szint körül mozgott.

13. ábra:
Megítélt támogatások összege a kézművesség területén (nyílt típusú pályázatok, 2018–2025)

14. ábra:
A támogatott pályázatok és a támogatást elnyert szervezetek száma a kézművesség területén (nyílt típusú pályázatok, 2018–2025)

A tárgyalgó népművészeti közösségeknek szóló pályázati kiírás a szakmai tevékenységek támogatását, a tudásátadás elősegítését, a közösségek megerősítését és az utánpótlás biztosítását⁴ nevesíti pályázati célként. A terület szervezetei részére három altémában biztosított forrást az Alap az évek alatt: Tárgyalgó B: infrastruktúra-fejlesztés, beruházás, Tárgyalgó SZ: szakmai munka támogatása, Tárgyalgó MI: Mester és Inas program. A szakmai tevékenységre szóló kiírás 2025-ben „a tudásátadás céljából népi kézműves kurzusokra, szakkörökre, művészeti csoportokra, foglalkozássorozatokra, műhelyfoglalkozásokra, kiállítások lebonyolítására, rendezvényekre, konferenciákra és azokon való részvételre” szolt. A pályázati kiírás szerint előnyt élveztek az utánpótlásneveléssel kapcsolatos tevékenységeket tartalmazó pályázatok.⁵

⁴ A 2018-as kiírásban még az utánpótlás biztosítása nem szerepelt a pályázati célok felsorolása között, a 2020-as kiírásban már szerepelt: „A tárgyalgó népművészeti közösségek szakmai tevékenységeinek támogatása, a tudásátadás elősegítése, a közösségek megerősítése és az utánpótlás biztosítása”. Csoóri Sándor Alap pályázati kiírás, 2018.: 4., 2020.: 4.

⁵ Csoóri Sándor Alap pályázati kiírás, 2025:7.

2018-ban a szakmai munka támogatása mellett külön altémában lehetett beruházásra is pályázni: „a tudásátadás céljából működtetett alkotóház, alkotóműhely, műhelygaléria, népi kézműves bemutatóhely felújítására, kialakítására”.⁶ 2018 és 2024 között minden évben volt lehetőség beruházásra, infrastrukturális fejlesztésre, nagyértékű eszközbeszerzésre pályázni, 2025-ben azonban nem volt ilyen altémában kiírás.

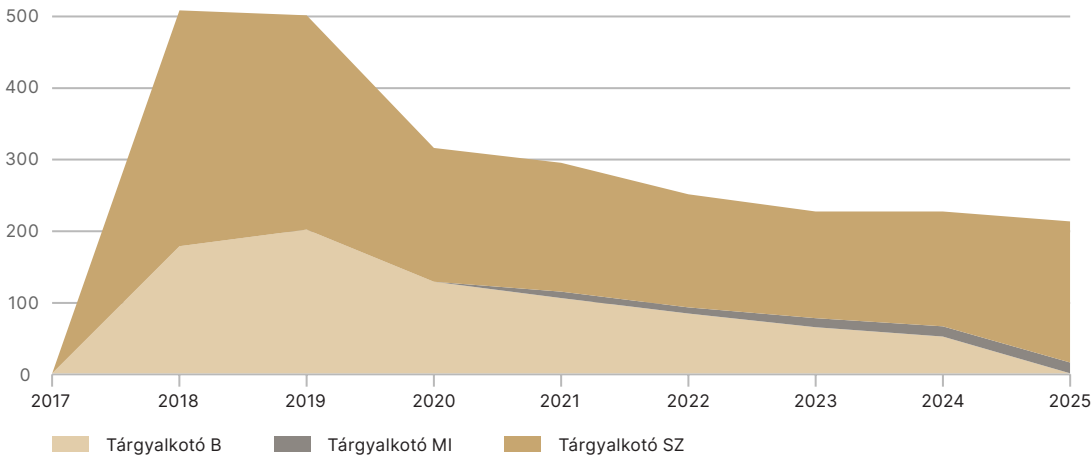
A *Mester és Inas* pályázati altéma támogatása a döntési listákban 2021-ben jelent meg, a kiírás szerint minimum 50 órás népi kézműves inas programra kérhető támogatás tudásátadás céljából, „amelyet 35 év alattiak számára a Népművészet Mesterei, Népművészet Ifjú Mesterei és/vagy Gránátalma díjas népi iparművészek biztosítanak.” A kiírásba 2025-ben került be a lehetséges mesterek felsorolásba a Király Zsiga-díjas népi iparművészek kitétel.

A *támogatási összegek évenként és szűkebb elemzési területenként (millió forint)* elnevezésű ábra (15. ábra) a nyílt tárgyalgó támogatások összegének alakulását mutatja 2018 és 2025 között az altémák (*Tárgyalgó B, Tárgyalgó SZ, Tárgyalgó MI*) egymásra rétegzett területeivel.

A belső szerkezetet tekintve a 2018–2019-es időszakban a *Tárgyalgó SZ* adja a legnagyobb hányadot, mellette a *Tárgyalgó B* is tekintélyes részt képvisel. 2020-tól a keret csökkenésével mindkettő visszaesik, de a beruházások támogatása meredekebben zsugorodik, és évről évre kisebb részt hasít ki a teljes keretből, 2025-ben nincs ilyen támogatás.

A 2021-től megjelenő *Tárgyalgó MI* keskeny és egyre láthatóbb sávvá válik, 2024-re mérsékelt erősödést mutat. 2024-re a teljes összeg nem nőtt a 2023-as szinthez képest, ugyanakkor a belső arányok a megelőző évek trendjét erősítik: a B típus tovább apadt, az SZ tartja a súlyát, az MI kismértékben erősödött. 2025-ben nem volt beruházási altéma, az MI altéma tovább erősödött.

15. ábra:
A támogatási összegek évenként és szűkebb elemzési területenként (millió forint)

6 Csoóri Sándor Alap Pályázati kiírás, 2018: 4.

16. táblázat:
Megítélt támogatások összege és a támogatott pályázatok, illetve szervezetek számának alakulása a kézművesség területén, szakmai munka támogatása (SZ) altémában (2018–2025)

Év	Megítélt támogatás (millió Ft)	Támogatott pályázatok száma (db)	Egy támogatott pályázatra eső átlagos támogatás (millió Ft)	Támogatott szervezetek száma (db)	Egy szervezetre eső átlagos támogatás (millió Ft)
2018	329,0	97	3,4	97	3,4
2019	299,0	113	2,6	113	2,6
2020	186,9	125	1,5	125	1,5
2021	179,9	132	1,4	132	1,4
2022	158,0	161	1,0	161	1,0
2023	149,0	110	1,4	110	1,4
2024	160,2	145	1,1	145	1,1
2025	197,4	145	1,4	145	1,4
Összesen	1 659,4	1028		371	

17. táblázat:
Megítélt támogatások összege és a támogatott pályázatok, illetve szervezetek számának alakulása a kézművesség területén, infrastruktúra-fejlesztés és beruházás (B) altémában (2018–2025)

Év	Megítélt támogatás (millió Ft)	Támogatott pályázatok száma (db)	Egy támogatott pályázatra eső átlagos támogatás (millió Ft)	Támogatott szervezetek száma (db)	Egy szervezetre eső átlagos támogatás (millió Ft)
2018	177,8	39	4,6	39	4,6
2019	201,0	45	4,5	45	4,5
2020	128,1	51	2,5	51	2,5
2021	105,1	46	2,3	46	2,3
2022	83,8	51	1,6	51	1,6
2023	64,5	40	1,6	40	1,6
2024	51,4	39	1,3	39	1,3
2025	–	–	–	–	–
Összesen	811,6	311		123	

18. táblázat:
Megítélt támogatások összege és a támogatott pályázatok, illetve szervezetek számának alakulása a kézművesség területén, Mester-Inas (MI) altémában (2018–2025)

Év	Megítélt támogatás (millió Ft)	Támogatott pályázatok száma (db)	Egy támogatott pályázatra eső átlagos támogatás (millió Ft)	Támogatott szervezetek száma (db)	Egy szervezetre eső átlagos támogatás (millió Ft)
2018	–	–	–	–	–
2019	–	–	–	–	–
2020	–	–	–	–	–
2021	9,0	21	0,4	21	0,4
2022	8,3	15	0,6	15	0,6
2023	12,5	17	0,7	9	1,4
2024	14,4	20	0,7	20	0,7
2025	15,0	17	0,9	17	0,9
Összesen	59,2	90		43	

Az alábbi táblázatok a tárgyalgó támogatások területi megoszlását mutatják 2018–2025 között országoként. Magyarország részesedése a teljes összegből 68,9% (1 744,4 millió Ft; 953 projekt), 2025-ben ez az arány 76,94% (163,4 millió Ft; 115 projekt, a 2025-es pályázatszám 71%-a).

Románia a második legnagyobb kedvezményezett: a teljes időszak 22,3%-a (564,2 millió Ft; 304 projekt), 2025-ben 15,15% (32,2 millió Ft; 26 projekt, a pályázatok 16,05%-a).

A Szerbiára jutó arány összegben 3,03% (76,7 millió Ft, 68 pályázat), 2025-ben 4,57% (9,7 millió Ft, 10 projekt), míg a projektszám részesedése 2025-ben 6,17%. Szlovákiába mindössze a teljes támogatási összeg 1,65%-a jutott (41,7 millió Ft, 29 pályázat), 2025-ben aránya 0,66% (1,4 millió Ft, 2 pályázat), ez jelentős visszaesés a 2024-es 2,88%-hoz képest (6,5 millió Ft, 5 projekt).

Ukrajna részesedése a teljes időszakban 3,06% (77,5 millió Ft, 57 pályázat), 2025-ben 2,21 % (4,7 millió Ft; 7 projekt). Szlovénia részesedése 0,97% (24,6 millió Ft, 16 pályázat) 2025-ben Szlovákiához hasonlóan 2 pályázat kapott támogatást (0,47%, 1 millió Ft). Horvátországba mindössze két évben (2019 és 2024) jutott támogatás 1-1 pályázatra, összesen 1,1 millió Ft összegben.

19. táblázat:
Megítélt támogatások összegének alakulása a kézművesség területén országoként (nyílt típusú pályázatok, millió forint, 2018–2025)

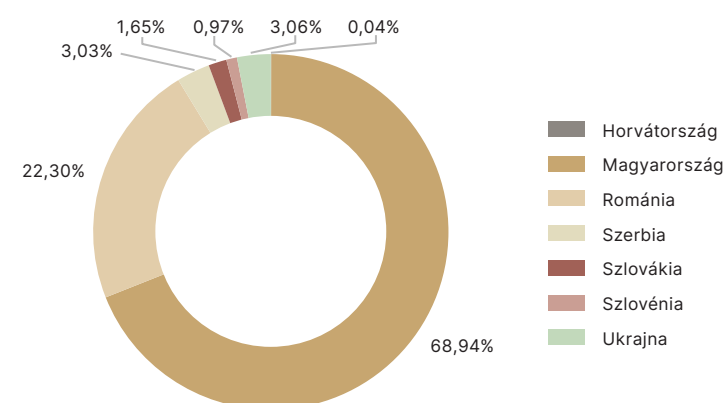
Év	Horvátország	Magyarország	Románia	Szerbia	Szlovákia	Szlovénia	Ukrajna	Összesen
2018	–	356,5	112,3	16,5	11,0	5,5	5,0	506,8
2019	0,6	327,4	138,6	16,4	4,0	8,0	5,0	500,0
2020	–	219,0	72,9	5,5	5,0	2,5	10,2	315,0
2021	–	192,0	66,6	7,2	7,5	4,8	15,9	294,0
2022	–	183,7	42,5	7,0	3,3	1,8	11,7	250,0
2023	–	150,0	49,5	8,0	3,0	1,0	14,5	226,0
2024	0,5	152,4	49,8	6,4	6,5	–	10,5	226,0
2025	–	163,4	32,2	9,7	1,4	1,0	4,7	212,4
Összesen	1,1	1 744,4	564,2	76,7	41,7	24,6	77,5	2 530,2

20. táblázat:
Támogatott pályázatok számának alakulása a kézművesség területén országoként (nyílt típusú pályázatok, darab, 2018–2025)

Év	Horvátország	Magyarország	Románia	Szerbia	Szlovákia	Szlovénia	Ukrajna	Összesen
2018	–	97	27	7	3	1	1	136
2019	1	102	39	11	2	2	1	158
2020	–	108	48	8	5	2	5	176
2021	–	124	48	7	5	4	11	199
2022	–	159	40	8	5	4	11	227
2023	–	108	35	9	2	1	12	167
2024	1	140	41	8	5	–	9	204
2025	–	115	26	10	2	2	7	162
Összesen	2	953	304	68	29	16	57	1429

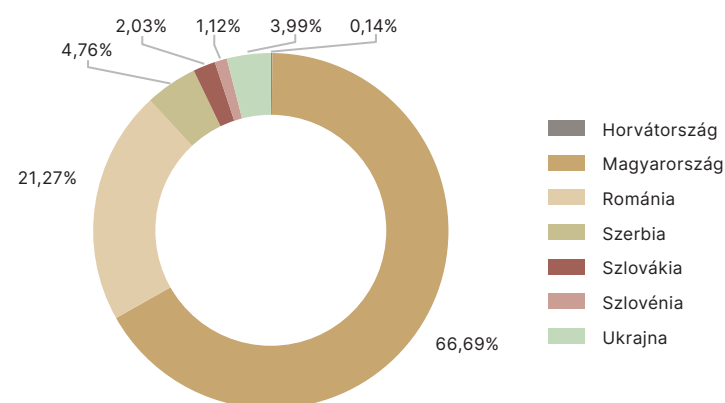
16. ábra:

Megítélt támogatások összegének megoszlása a kézművesség területén országoként (nyílt típusú pályázatok, %, 2018-2025. évben összesen)

17. ábra:

Támogatott pályázatok számának megoszlása a kézművesség területén országoként (nyílt típusú pályázatok, %, 2018-2025. évben összesen)

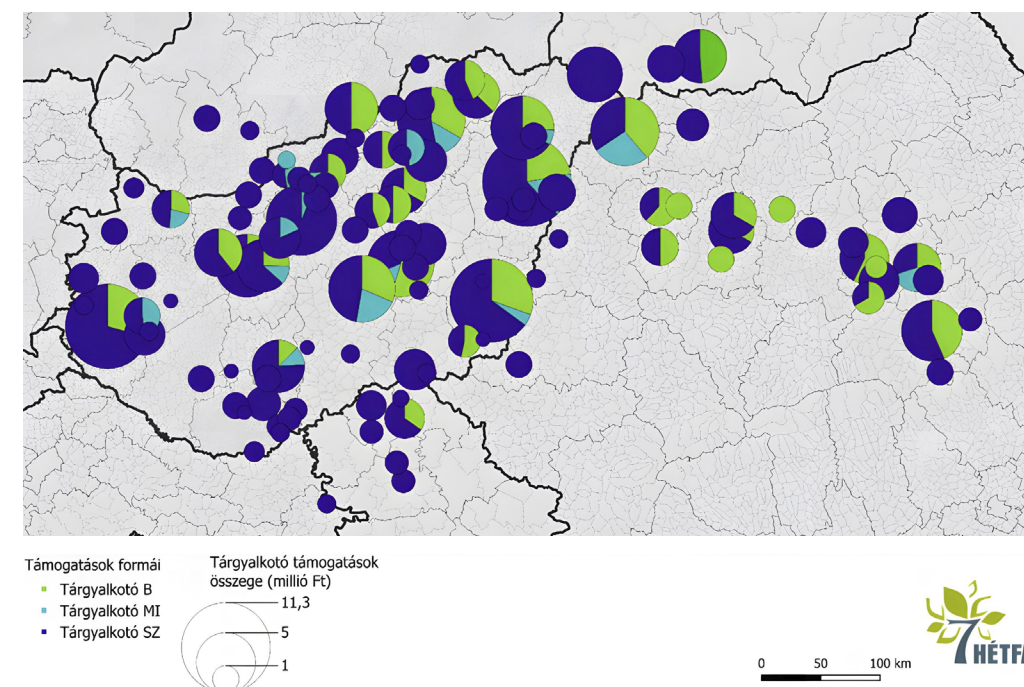
A térkép a tárgyalgató támogatások földrajzi és belső szerkezeti megoszlását mutatja: a körök mérete a településre jutó teljes összeggel arányos (a legnagyobb kör közel 11,3 millió Ft), a szeletek pedig a három alkategória arányát jelzik, amelyeket a könnyebb átláthatóság érdekében külön színekkel jelöltünk: Tárgyalgató SZ – lila; Tárgyalgató B – zöld; Tárgyalgató MI – türkiz.

A támogatások térben erősen a magyarországi magterületekre és a nagyobb határon túli magyar tömbökre koncentrálnak; sűrű és nagy értékű góc látszik a Dunántúl középső–déli sávjában és az északkelet–alföldi tengelyen, a határon túl pedig a Partium–Székelyföld vonalon és kisebb csomópontok a Vajdaságban és Kárpátalján. A körök többsége közepes méretű, ami azt jelzi, hogy a források zöme 1–5 millió Ft közötti településszintű összegekben oszlik meg; a nagyon nagy körök ritkák és jellemzően regionális központokhoz kötődnek.

A belső szerkezetet tekintve a lila szeletek tömeges jelenléte azt mutatja, hogy a Tárgyalgató SZ kategória a teljes időszak meghatározó támogatási formája, szinte minden nagyobb támogatási csomópontnak ez teszi ki a legnagyobb részét. A zöld Tárgyalgató B aránya jóval változékonyabb: több határ menti és külterületi településen látszik hangsúlyosabban, de a magterületeken inkább kiegészítő szerepben jelenik meg. A türkiz Tárgyalgató MI nem jelentős és nem egyforma eloszlással van jelen.

18. ábra:

Támogatások összege és fő formák szerinti megoszlása a Kárpát-medencében (millió forint, 2024)

forrás: HÉTFA saját adatfelvétel

A 2018 és 2025 közötti támogatások Magyarországon belüli, vármegyé-
kénti eloszlását a 21. táblázatban látjuk. A legtöbb támogatás összesen a nyolc év
alatt Békés, Zala, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar
vármegyékbe jutott, legkevesebb Győr-Moson-Sopron, Somogy, Nógrád, Komárom-
Esztergom és Vas vármegyékbe. 2025-ben a legtámogatottabb területek: Pest, Zala,
Jász-Nagykun-Szolnok, Budapest, Baranya a legkevesebb támogatás pedig Veszprém,
Somogy, Vas, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom vármegyékbe jutott.

21. táblázat:

**Megítélt támogatások összegének alakulása a kézművesség területén,
Magyarországon, vármegyénként (nyílt típusú pályázatok, millió forint,
2018–2025)**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Összesen
Bács-Kiskun	10,9	15,5	15,3	14,0	14,0	10,5	8,0	9,6	97,7
Baranya	22,3	12,0	5,5	8,3	7,1	6,5	5,7	12,0	79,3
Békés	29,1	50,1	30,5	23,6	20,9	10,5	12,0	11,6	188,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	37,6	46,0	21,1	15,8	11,2	13,5	15,1	10,7	171,0
Budapest	35,5	22,3	8,8	9,1	9,6	5,0	7,2	13,5	110,9
Csongrád-Csanád	19,5	8,0	3,5	5,8	7,9	4,5	2,9	6,0	58,1
Fejér	22,9	12,9	10,8	8,3	11,3	17,0	13,0	8,2	104,3
Győr-Moson-Sopron	1,0	4,3	4,9	6,6	4,4	2,5	3,7	2,0	29,4
Hajdú-Bihar	18,2	22,5	17,6	21,3	16,4	16,5	15,9	8,5	136,9
Heves	8,9	13,4	7,6	6,2	4,0	7,0	7,4	5,7	60,1
Jász-Nagykun-Szolnok	49,2	21,0	25,8	18,0	18,2	17,0	16,2	14,2	179,6
Komárom-Esztergom	5,0	3,0	2,5	2,7	2,5	–	1,8	1,5	19,0
Nógrád	1,8	3,0	2,0	1,4	2,0	2,0	4,9	3,9	21,0
Pest	17,5	11,0	9,1	11,5	9,9	10,5	7,7	18,8	95,9
Somogy	7,6	6,0	2,0	2,5	3,1	2,0	1,0	2,5	26,7
Szabolcs-Szatmár-Bereg	7,0	9,0	3,0	2,8	6,9	3,0	6,8	5,2	43,7
Tolna	9,0	7,0	5,6	4,8	6,0	3,0	5,3	7,3	48,0
Vas	2,0	1,0	2,6	1,6	0,9	0,5	1,8	2,2	12,6
Veszprém	29,1	18,0	9,9	2,9	6,2	6,0	1,3	3,5	76,9
Zala	22,5	41,5	30,9	25,0	21,4	12,5	15,0	16,5	185,3
Összesen	356,5	327,4	219,0	192,0	183,7	150,0	152,4	163,4	1 744,4

IRODALOM

Bognár Gergely – Herczeg Bálint – Hont Angéla

2025 A népművészeti terület jellemzése a Csoóri Sándor Program támogatási adatai alapján
In: Both Miklós – Hont Angéla – Süveges Antal Pál (szerk.): *Népművészeti Jelentés 2025*.
Budapest. Hagyományok Háza. 23–40. <https://hagyomanyokhaza.hu/hu/nepmuveszeti-jelentes-2025> (Utolsó megtekintés: 2026. 03. 04.)

Prokné Tirner Gyöngyi

2013 Népi kézművességgel foglalkozó intézmények, szervezetek Magyarországon In: Beszprémy
Katalin (szerk.): *Mesterségem címere – a használható hagyomány, a népi kézművesség
stratégiája I.* Budapest. Hagyományok Háza. 92–107. [https://nesz.hu/wp-content/
uploads/2014/09/Mesters%C3%A9gem-c%C3%ADmere-I..pdf](https://nesz.hu/wp-content/uploads/2014/09/Mesters%C3%A9gem-c%C3%ADmere-I..pdf) (Utolsó megtekintés:
2026. 03. 06.)

INTERNETES FORRÁSOK

Csoóri Sándor Alap pályázati kiírásai

2018 A meghirdetés dátuma: 2018. március 22.
https://emet.gov.hu/app/uploads/2018/03/cssp_palyazati_kiiras_2018.pdf. (Utolsó
megtekintés: 2026. 03. 05.)
2020 A meghirdetés dátuma: 2020. június 23.
https://emet.gov.hu/app/uploads/2020/06/cssa__palyazati_kiiras2020.pdf (Utolsó
megtekintés: 2026. 03. 06.)
2025 A meghirdetés dátuma: 2025.06.04.
<https://emet.gov.hu/app/uploads/2025/06/Palyazati-kiiras-Csoori-Sandor-Alap-2025..pdf>.
(Utolsó megtekintés: 2026. 03. 05.)